Nr. 15 (49) Vilnius 1939 m. balandžio 18 d. II metai

ŪKININKAS

::: SAVAITINIS „AIDO“ PRIEDAS ŪKININKAMS :::

Ko neteko Lietuva su Klaipėdos kraštu

Visas Klaipėdos krašto plotas siekė 284.000 ha ir sudarė 5,1% visos Lietuvos ploto. Tame plote buvo apie 45.000 ha vandenų, daugiausia Kuršių marių.

Pagal 1937 m. surašymą Klaipėdos krašto žemės naudojimas šitaip atrodė skaičiais:

	tūkst. ha	Visos valstybės plotų %%
Ariama žemė	91,0	3,6
Sodai	1,6	5,2
Pievos	25,5	3,4
Nuolatinės ganyklos	31,0	6,2
Visa ūkio reikalams naudojama žemė	*149,1*	*3,9*
Privatiniai miškai	7,8	3,9
Viešieji miškai	25,3	3,4
Didesnieji vandenys	45,1	41,6
Pelkės ir durpynai	5,9	3,8
Žemė po trobesiais	4,0	4,6
Kiti plotai	47,6	9,1
Visas plotas	**284,8**	**5,1**

Kaip matome iš šios lentelės, Klaipėdos krašte, imant proporcingai, buvo daug ganyklų—6,2% visų Lietuvos ganyklų. Kai tuo tarpu žemės ūkiui naudojamos žemės plotas tesudarė 3,9% visos Lietuvos žemės ūkiui naudojamos žemės ploto. Sodų Klaipėdos krašte, santykiniai imant, yra net mažiau, kaip Didžiojoje Lietuvoje. Gi lentelėje parodytas jų plotas apima ir daržus kartu.

Apie Klaipėdos krašto žemės ūkio našumą aiškiai pasako įvairių augalų derlių didumas. Pagal 1937 m. surašymą, Klaipėdos krašte buvo gauta viso derliaus:

	Tonų	Viso krašto derliaus %%
Rugių	24 248	4,0
Žiem. ir vasar. kviečių	3.250	1,5
Miežių	12 093	4,4
Avižų	28.153	7,3
Mišinių	12.714	9,1
Grikių	32	0,7
Žirnių ir peliuškos	859	2,4
Vikų	535	2,5
Bulvių	197.621	7,9
Pašarinių runkelių	84.220	6,5
Pievų šieno	132 019	12,5
Dobilų ir kitų sėjam. žolių	41.120	5,1
Linų pluošto	39	0,1
Linų sėmenų	45	0,1

Taigi iš lentelės matome, kad Klaipėdos krašte buvo pagaminama nemaža rugių, bet labai mažai kviečių. Taip pat nedaug pagaminama miežių, bet gan daug pagaminama avižų, bulvių, mišinių, pašarinių runkelių ir dobilų. Nors Klaipėdos krašte pievos tesudarė 3,4% visos valstybės pievų, bet jos duodavo net 12,5% visame krašte gaunamo šieno. Tas liudija apie gerą pievų ir kitų žalienų kultūrų būklę. Apskritai, pašarų ūkis Klaipėdos krašte buvo aukštai pastatytas, žymiai aukščiau, nei Didžiojoje Lietuvoje.

Nors Klaipėdos krašte yra daug gerų žemių, tačiau to krašto žemės derliai paskutiniaisiais keliais metais nerodė žymesnio padidėjimo. Daug sparčiau augo Didžiosios Lietuvos javų derliai. Apskritai imant, Klaipėdos krašto javų derliai žymiai prašokdavo kitų Lietuvos apskričių derlius, tik Vilkaviškio ir Marijampolės apskričių derliai prilygdavo, o kai kuriais atvejais net ir prašokdavo Klaipėdos krašto derlius.

Gyvulių skaičius Klaipėdos krašte 1937 m. pabaigoje buvo šitokis:

	Štukų	Visos Lietuvos gyvulių skaičiaus %%
Arklių	31.860	5,8
Galvijų	70 720	6,0
Melžiamų karvių	46 150	6,0
Kiaulių	93.720	7,9
Avių	14 950	2,4
Vištų	278.460	6,4
Žąsų	30.510	12,4
Ančių	13.200	9,1
Bičių avilių	12.220	7,5

Kaip matome iš šios lentelės, išskyrus avis, visų kitų gyvulių Klaipėdos krašte buvo santykiniai daugiau, kaip Didžiojoje Lietuvoje. Ypač daug buvo kiaulių, karvių, arklių ir paukščių. Dabar aišku yra, kad Klaipėdos krašte buvo aukštai pastatytas gyvulių ūkis. Todėl buvo daug gaminama ir įvairių pašarų.

Taigi, apskritai imant, Klaipėdos krašto žemės ūkis, o ypač gyvulių ūkis, buvo intensyvesnis ir už Didžiosios Lietuvos žemės ir ypač gyvulių ūkį.

Tačiau Klaipėdos kraštas buvo tirščiau žmonių apgyventas, nei Didžioji Lietuva, nes 1937 m. gyveno jame 152.660 žmonių, kas sudrė 6% visos Lietuvos gyventojų. Dėl to ir gaminių suvartojimas Klaipėdos krašte buvo didesnis. Tad žemės ūkio gaminių eksportas iš Klaipėdos krašto buvo nedidelis. Dėja, nėra atskiros statistikos duomenų tam kraštui. Tačiau yra bendrai žinoma, kad grūdų, sodų ir daržų vaisių Klaipėdos kraštas trūko, turėjo įsivežti iš Didžiosios Lietuvos, o kiaulių ir pieno produktų kiek eksportuodavo. Bet tas eksportas visą laiką buvo nedidelis.

Todėl manoma, kad dėl Klaipėdos krašto netekimo Lietuvos žemės ūkio gaminių eksportas beveik nenukentės. Nes metinis Lietuvos žemės ūkio gaminių eksporto padidėjimas yra didesnis už visą Klaipėdos krašto metinį tų gaminių eksportą. Bet tas, žinoma, nė kiek nesumažina tos žalos, kuri atsiras Lietuvos eksportui, netekus vieno svarbiausio dalyko, tai Klaipėdos uosto. Netekimas savojo uosto turės milžiniškos neigiamos reikšmės Lietuvos eksporto išsimokėjimui.

Daug skaudžiau Lietuva turės pajusti Klaipėdos krašto pramonės praradimą, nei žemės ūkio netekimą. Klaipėdos kraštas Lietuvos valstybėje sudarė pramoningąją sritį. 1938 m. viduryje Klaipėdos krašte buvo 211 pramonės įmonių, skaitant tik tokias, kuriose dirbo ne mažiau, kaip po 5 asmenis. Tose įmonėse dirbo 11.390 žmonių, tame skaičiuje 9.929 darbininkai. Klaipėdos krašto pramonės variklių jėga siekė 27.974 mechaninių arklių jėgų. Tokiu būdu Lietuva, netekdama Klaipėdos krašto, neteko 13% visų savo pramonės įmonių skaičiaus, 25% dirbančių pramonės asmenų, 26% pramonės darbininkų, 35% variklių galingumo. Pažymėtina dar tai, kad Klaipėdos krašte buvo daugiausia didesnių pramonės įmonių, su 50 ir daugiau darbininkų.

Visa Klaipėdos krašto pramonės gamyba 1937 m. buvo įvertinta 116 mil. litų, kas sudarė 30,7% visos Lietuvos valstybės pramonės gamybos vertės.

Kiek kokių pramonės įmonių ir kokios gamybinės vertės buvo Klaipėdos krašte, parodo šitoji lentelė:

PRAMONĖS RŪŠYS	Įmonių skaičius	Personalas su darbininkais	Visos Lietuvos % %	Gamybos vertė 1000 lt.	Visos Lietuvos pramonės gam. % %
Durpių pramonė	1	35	3,1	1.271,6	13,3
Žemės ir akmens pr.	22	520	13,3		
Metalų ir mašinų pr.	24	660	17,5	2.376,6	10,6
Chemijos pr.	10	404	21,6	7.747,5	35,6
Odų ir kailių pr.	7	82	6,9	764,0	4,2
Tekstilės pr.	10	3.149	41,5	28.256,9	44,2
Medžio pramonė	36	2.161	39,7	20 899,0	53,9
Popierio ir poligr. pr.	9	1 265	42,7	20 743,7	57,6
Maisto produktų pr.	47	1.475	17,9	27 250,0	21,5
Drabužių ir avalinės pr.	11	253	7,1	1.495,4	6,6
Elektros ir dujų pr.	5	252	28,8	4 937,8	28,6

Dalis Klaipėdos krašto pramonės tarnavo išimtinai Lietuvos valstybei ir iš jos ėmė žaliavas, pav.: durpinės, plytinės, metalų ir mašinų, odų ir kailių, drabužių ir avalinės, elektros ir dujų tiekimo pramonė (su 1.800 darbininkų ir 11 mil. lt. gamybos vertės). Antroji pramonės dalis tarnavo Lietuvai ir kartu eksportui, pav.: chemijos, tekstilės, medžio, popierio ir maisto gaminių pramonė (su 9.400 darbininkų ir 105 mil. litų gamybos vertės). Didžioji Klaipėdos krašto pramonės dalis rėmėsi Lietuvos užnuguriu ir jam tarnavo.

Atkritimas kai kurių pramonės šakų su Klaipėdos kraštu, kaip durpinių, plytinių, metalų ir mašinų, odų ir kailių, drabužių ir avalinės, elektros, maisto produktų ir kai kurių kitų neturėtų sukelti Lietuvai kokių nors sunkumų, nes tokių pramonės įmonių Lietuvoje yra nemaža ir iki šiol ne visos jos buvo pilnai išnaudotos. Todėl tas pačias įmones, kiek praplėtus ir pritaikinus didesnei gamybai, bus galima pasigaminti pakankamai tų produktų savam kraštui.

Tačiau skaudžiai teks Lietuvai pajusti Klaipėdos krašto tekstilės (audinių) ir medžio pramonės netekimą. Nes tai buvo labiausiai išvystytos pramonės šakos Klaipėdoje ir visoje Lietuvoje. Visa Klaipėdos krašto tekstilės pramonės metinė gamyba 1937 m. buvo įvertinta 28 mil. lt., kas sudarė 44% visos tekstilės pramonės gamybos vertės visoje Lietuvoje. Medvilnės audinių ir verpalų gamyba Klaipėdos krašte sudarė ir kiekybės ir vertės atžvilgiu 90% visos Lietuvos tos rūšies pramonės gamybos. Lengviau bus Lietuvai išlyginti vilnonių ir pusvilnonių audinių pramonės netekimą Klaipėdos krašte, nes toji pramonė bus galima greičiau praplėsti Didžiojoje Lietuvoje. Tačiau už vis sunkiausia bus sukurti medvilnės audinių pramonė, kuri teks beveik iš naujo sukurti. Šiai pramonei trūksta ne tiktai fabrikų, bet ir kvalifikuotų darbininkų, kuriuos pradžioje teks gabentis iš svetur. Per metus Lietuvoje medvilnės audinių ir verpalų suvartojama už apie 22,8 mil. litų. Tokiu būdu, netekus savos pramonės, tektų tą produktų kiekį tuo tarpu gabentis iš užsienių.

Klaipėdos krašto medžio pramonė beveik visa buvo skirta eksportui. Ji apdirbdavo ne tiktai Lietuvos medžią, bet dar didelius kiekius apdirbdavo ir Sovietų Rusijos medžio.

Klaipėdos medžio pramonė gamino lentas, blankas, fanierą, celiuliozę, degtukų šiaudelius ir kasmet tų gaminių eksportuodavo už 30-35 mil. litų. Tačiau suintensyvinus turimą Lietuvoje medžio pramonę, būtų galima be didelių investicijų apdirbti savo krašto miško medžiagą. Klaipėdos medžio pramonė Lietuvai duodavo nemaža pelno, nes duodavo keliems tūkstančiams darbininkų darbo ir patraukdavo užsienio valiutą Lietuvon.

Ūkiškai ir ekonomiškai vertinant Klaipėdos krašto netekimą, reikia jį vertinti visų pirma, kaip nepaprastai skaudų Lietuvai smūgį, netekus savojo uosto ir didelės dalies savosios pramonės. Jeigu Lietuva teigiamai išspręs greitu laiku jūros eksporto ir importo klausimą, o iš kitos pusės išlygins savoje pramonėje padarytas milžiniškas spragas, tai jos ekonominis gyvenimas nepakriks, bet toliau vystysis. Atrodo, kad Lietuva, nors ir su dideliu vargu, bet įstengs pakelti baisųjį, jai suduotą ekonominį smūgį ir išlaikys reikalingą egzaminą, atkurdama sužalotą savo krašto ūkį.

M. Č.

ŪKIŠKOS NAUJIENOS

LIETUVOS VALSTYBĖJE

Lietuvos pieno ūkio pažanga

Balandžio mėn. 3—4 dienomis Kaune įvyko Pienocentro narių įgaliotinių metinis suvažiavimas. Pienocentro pirmininkas J. Glemža padarė suvažiavimui platų pranešimą apie Lietuvos pieno ūkio pažangą ir Pienocentro veiklą 1938 metais. Pagal tą apyskaitą, pernai veikė 185 pieninės ir 2105 grietinės nugriebimo punktai. Pieninių tinklas pamažu dar bus plečiamas, o grietinės nugriebimo punktų skaičius jau yra pakankamas. Pieno perdirbimo bendrovės pernai turėjo 18.372 narius ūkininkus, ir jie sudarė 18% visų pieno statytojų. Pernai buvo surinkta 484 milijonai kilogramų pieno, kurio 95% perdirbta į sviestą. Sviesto buvo pagaminta 19.434.000 kilogramų, iš kurių apie 90% pirmos rūšies eksportinio sviesto. Pernai sviesto pagaminta 15% daugiau, negu 1937 m. Už visą pernai eksportuotą sviestą gauta iš užsienio 46 500.000 litų. Pieną pieninėms statė dar tiktai trečdalis ūkininkų. Taigi pieno ūkiui plėsti dar yra dideli, platūs galimumai. Be to, Pienocentras pernai eksportavo daugiau kaip 100 milijonų kiaušinių ir kelis šimtus tonų vaisių: daugiausia obuolių, vyšnių, serbentų.

Naujoji Vyriausybė apie žemės ūkį

Nesenai susidariusi Vyriausybė paskelbė savo deklaraciją, kurioje plačiai suminėjo ir žemės ūkio reikalus. Pagal tą deklaraciją, vienas svarbiausiųjų Vyriausybės uždavinių bus dėti visas pastangas, kad pagrindinis krašto luomas— ūkininkai būtų dvasiniai ir medžiaginiai stiprūs. Lietuvos ūkininkas, išlaikęs nepalaužtą tautos dvasią per ilgus okupacijos metus, davė savanorių, kai reikėjo kraštą ginti, nepriklausomo gyvenimo metais gamino vertybes, kurios įgalino kraštą sklandžiai atsiskaityti su užsieniais už reikalingiausias prekes. Pasaulinės ekonominės krizės metais Lietuvos ūkininkas buvo atsidūręs sunkioje būklėje. Šiuo metu žemės ūkio gaminių kainos pasaulinėse rinkose yra kiek pagerėję, bet dar ne tiek, kad galėtų pilnai apmokėti gamybos išlaidas. Dėl to Vyriausybė pasiryžusi ir ateityje palaikyti geras žemės ūkio gaminių kainas. Ūkininkų kooperatinėms organizacijoms bus sudaromos sąlygos sėkmingai dirbti. Vyriausybė, be to, nusistačiusi intensyviai vykdyti kaimų į vienkiemius skirstymo darbus ir paskubinti žemės reformą baigti. Daug dėmesio bus kreipiama į melioraciją ir nusausintų plotų kultūrinimą. Bus taipgi remiamas žemės ūkio mašinų plitimas kaime, lengvinama ne dėl savo kaltės sunkioje būklėje atsiradusių ūkininkų padėtis, plečiamas ir tobulinamas žemės ūkio švietimas, bus tvarkomas opus žemės ūkio darbininkų klausimas, sudarant jiems sąlygas kaime įsikurti, padedant ūkininkams juos aprūpinti tinkamais butais, drausminant ir keliant jų darbo našumą. Bendrai, Vyriausybė žemės ūkį laikys pagrindine, svarbiausia Lietuvos ūkio šaka ir jo palaikymui ir ugdymui bus atiduotos geriausios pajėgos.

Steigiama ūkio taryba

Naujoji Lietuvos Vyriausybė yra labiausiai susirūpinusi saugumo ir valstybės ūkio reikalais. Kad valstybės ūkis galėtų vystytis kuo sėkmingiausiai, nutarta yra įkurti prie Vyriausybės Ūkio Taryba. Jinai ieškos priemonių ir sąlygų įkinkyti visas pajėgas į darbą, kad

sparčiau kiltų, gerėtų visas valstybės ūkis. Tuo tarpu Ministrų Taryba pavedė finansų ministrui artimiausiu laiku paruošti Ūkio Tarybos statuto projektą. Kol bus sudaryta Ūkio Taryba, ryšium su susidariusiomis naujomis aplinkybėmis ir su iškylančiais naujais uždaviniais netekus Klaipėdos, numatoma prie finansų ministro įsteigti patariamąjį organą iš žymesniųjų Lietuvos finansininkų ir ekonominio gyvenimo veikėjų.

Pelkių kultūrinimo planas

Tinkamai šeriant visus gyvulius, Lietuvos ūkininkams kasmet reikia turėti apie 4 milijonus tonų stambiųjų baltymingųjų pašarų (šieno, dobilų). Dabar gi pagaminama dar tik 2,5 mil. tonų; taigi trūksta apie 1,5 milijono tonų. Dėl tos pašarų stokos nepajėgiama pagaminti daugiau pieno Be to, trūkstant pašaro, pieno gamyba atskirais metų mėnesiais labai svyruoja (žiemą sumažėja, o vasarą padidėja), kas irgi duoda daug nuostolių. Tuo tarpu gyvulių ūkis Lietuvos ūkininkams duoda apie 50% visų iš krašto gaunamų pajamų. Taigi gyvulių ūkis yra svarbiausia šaka. Iš to seka, kad norint gyvulių ūkį pagerinti, išplėsti, būtinai reikia sutvarkyti žalienų (pievų ir ganyklų) reikalus, reikia žalienas pagerinti, kad jos duotų tuos 1,5 milijono tonų baltymingųjų pašarų. Tam tikslui reikia sukultūrinti nusausintus pelkynus. Juos sukultūrinti reikia dar ir todėl, kad jiems nusausinti buvo išleista kelios dešimtys milijonų litų. Nekultūrinant, tas kapitalas guli nenaudojamas.

Dabar jau yra nusausinta apie 435.000 ha pelkių. Be to, kasmet vis dar nusausinama po apie 35.000 ha. Daug nusausintų pelkių sukultūrina patys ūkininkai savo lėšomis. Bet apie 150.000 ha nusausintų pelkių guli nesukultūrintų. Taipgi iš kasmet nusausinamų 35.000 ha apie 20 000 ha lieka nesukultūrinta. Todėl norint sukultūrinti tuos 150.000 ha ir kasmet liekančių nesukultūrintų 20.000 ha, reikėtų kasmet sukultūrinti nemažiau kaip po 30.000 ha nusausintų pelkių. Taip tvarkant pelkynų reikalus, visi nusausinti pelkynai būtų sukultūrinti per 15 metų, o vėliau kultūrinimas kasmet eitų kartu su pelkių nusausinimu: kiek būtų nusausinta, tiek ir sukultūrinta. Taip bus ir daroma. Todėl po 15 metų visos pelkės bus paverstos gražiomis, derlingomis pievomis ir ganyklomis. Tada ir pieno gamyba pakils mažiausia kelius kartus, be to, nebus tų svyravimų žiemą ir vasarą. Tam sukultūrinimui didelį vaidmenį turi pašarinių žolių sėklos. Svarbu, kad ūkininkai gautų pigių, gerų, vietos sąlygoms pritaikytų pašarinių žolių sėklų. Varant tokį spartų pelkių kultūrinimo darbą, reikėtų iš užsienio įvežti net už 1.500 000 litų sėklų. Bet iš užsienio sėklų išsivežti nenorima, nes tai nuostolinga kraštui ir užsienio sėklos dažnai esti netinkamos. Todėl kultūrinant pelkes bus plečiama ir savų sėklų gamyba, kurių našumas esti 30—50% didesnis, palyginus su užsieninėmis. Tokiu būdu pelkių kultūrinimas bus pritaikytas prie sėklų auginimo plitimo. Būtent, 1940 metais bus sukultūrinta 14 000 ha, 1941 m. — 17.000 ha, 1942 — 20.000 ha, tiek pat, tai yra, po 20 000 ha kasmet 1934 ir 1944 metais. Taigi per minėtus penkerius metus bus sukultūrinta 100.000 hektarų pelkių.

MŪSŲ KRAŠTE IR KITUR

Grybų ir vaistažolių mugė

Vykstant penktąjai Šiaurės Mugei Vilniuje, bus kartu suorganizuota ir grybų, vaistinių žolių ir daržovių konservų mugė, kuri truks nuo rugsėjo mėn. 1 d. iki to pat mėnesio 3 dienos. Tuo būdu norima išreklamuoti ir užinteresuoti tris svarbius Vilniaus krašto produktus, kurie jau šiandien yra gana plačiai pasklydę po visą pasaulį. Ryšium su tuo Vilniaus Prekybos ir Pramonės Rūmai stengėsi sužinoti, kurie užsienio kraštai iki šiol pirkdavo aukščiau minėtus produktus. Pasirodo, kad Suomija domisi ir nori pirkti daržovių konservų: žirnių, šparagų ir t. t. ir vaisių. Italija labai daug nori pirkti vaistinių žolių. Vengrai nori vaistinėmis žolėmis keistis. Ispanai nori daug pirkti vaistinių žolių, grybų ir vaisių sulčių. Šiaurės Amerika dabar yra didžiausias grybų pirklys. Bet taipgi ir agurkai iš Vilniaus krašto ten turi nebloga pasisekimą. Amerikos rinka yra labai didelė ir dar mažai išnaudota. Dėl to ir norima amerikiečius mugės metu tinkamai su tomis prekėmis supažindinti. Japonija irgi norėtų pirkti vaistinių žolių. Vokietija ir Anglija, nors irgi šių produktų nemaža nuperka, tačiau šios valstybės svarbios kaip minėtų produktų gamybai mašinų pristatytojos. Todėl mugė ir jos domins.

Kiek pinigų galima išsivežti, vykstant Lietuvon

Nuo šio mėnesio 12 dienos pradėjo normalus turistinis susisiekimas tarp Lenkijos ir Lietuvos. Ryšium su tuo devizinė komisija išleido parėdymą, kuriuo nustatoma, kiek galima išsivežti pinigų, vykstant turistiniais reikalais į Lietuvos valstybę. Pagal tą parėdymą, kiekvienas asmuo, gyvenąs Lenkijoje, gavęs užsienio pasą vykti Lietuvos valstybėn, gali nusipirkti ir išsivežti Lenkijos Atsiskaitymo Instituto išleistų čekių (vadinasi, pinigų) kiekvienai dienai nedaugiau kaip po 16 litų, o jeigu pasas yra bendras (vykstant ekskursijai arba šeimai), kiekvienas asmuo gali išsivežti nedaugiau kaip po 7 litus vienai dienai. Tokiu būdu, jeigu vykstama 10 dienų, tai galima išsivežti 10 kartų daugiau pinigų. Be to, kiekvienas, turįs atskirą užsienio pasą, dar gali išsivežti 30 auksinų arba tai sumai litų, o turint bendrą pasą, po 10 auksinų arba tai sumai litų kiekvienas asmuo. Vykstant ilgesniam laikui negu 1 mėnesiui, galima, be to, dar iš Lenkijos nusiųsti po 270 litų kiekvienam mėnesiui vienam asmeniui. Leidimus pinigams išvežti arba nusiųsti išduoda devizinės komisijos, o pinigų (litų) nusipirkti galima kiekviename banke, kuris turi leidimą pardavinėti svetimų kraštų pinigus (deviziniai bankai), parodžius užsienio pasą, kuriame nurodyta, kiek leidžiama įsigyti svetimos valiutos.

Vokietijai trūksta darbininkų

Vokietija nuo 1935 metų labai smarkiai ginkluojasi. Visi seni ir daug naujų fabrikų gamina vien tik karui reikalingus produktus. Visoje karo pramonėje darbas vyksta dieną ir naktį. Todėl ir darbininkų reikia kelius kartus daugiau, negu normaliu laiku. Kadangi pramonėje dirbantiems darbininkams kiek daugiau moka, negu kitur, tai visi ir bėga į pramonę. Per paskutiniuosius 3 metus vien tik žemės ūkio darbininkų nuėjo pramonėn dirbti apie 650 tūkstančių. Ryšium su tuo atsirado darbininkų stoka žemės ūkyje ir prekyboje. Bet ir pramonėje dar trūksta ne mažo skaičiaus darbininkų. Pavyzdžiui, kalnų pramonei trūksta apie 50 tūkstančių darbininkų. Apskaitoma, kad Vokietijoje šiuo metu būtų galima duoti darbo dar apie 1 milijonui darbininkų. Ypač daug jų reikia kaimui — ūkininkams. Ūkininkai, negaudami laiku ir pakankamai darbininkų, negali atlikti visų darbų ir susilaukia daug nuostolių. Dėl to Vokietija daug samdosi sezoniniu darbininkų kitose valstybėse, ypač Italijoje, Vengrijoje ir Slovakijoje. Be to, stengiasi tiksliau išnaudoti savo krašto darbo jėgas, būtent ima į darbą labai jaunus berniukus ir mergaites, o taipgi senius, kurie jau buvo nuo darbo atleisti, normaliems darbininkams ilgina darbo valandas, įvairius amatininkus (kepėjus, siuvėjus, kirpėjus ir t. t.), kurie savo dirbtuvėse neturi daug darbo, irgi varo dirbti, žinoma, liepdami uždaryti savas dirbtuves. Tas pats daroma ir su pirkliais, kurie turi menkesnes krautuvėles. Jos reikia likviduoti ir eiti uždarbiauti. Be to, stengiamasi kuo daugiausia į darbą įtraukti moterų. Žodžiu, mobilizuojamos visos jėgos. Bet kokiam tikslui? — Aišku, karui.

Kailiadirbystės kursai

Vilniaus Žemės Ūkio Rūmai kartu su Vilniaus Amatų Institutu organizuoja įvairiose krašto vietose kailiadirbystės kursus. Tuose kursuose mokinama pagerintais būdais gerai išdirbti kailius. Toki kursai Vilniaus vaivadijoje jau buvo Dokšicuose, Gluboke, o ateityje numatoma suorganizuoti kailiadirbystės kursus dar Golšanuose ir Vydžiuose. Kursai tveria apie 5 savaites laiko.

Pravartu būtų ir mūsų kailiadirbiams išeiti tuos kursus, o taip pat ir tiems asmenims, kurie norėtų naujai išmokti kailiadirbystės amato.

Tikslesnių informacijų apie kailininkystės kursus gali suteikti *Wileńska Izba Rolnicza*, Wilno, ul. Ofarna Nr. 2.

Atidedama ūkininkų skolų mokėjimas

Nuo šių metų balandžio mėn. 1 d. pradėjo veikti naujas įstatymas, pagal kurį atidedama visų ūkininkų skolų mokėjimas, atsiradusių prieš 1932 m. lie-

pos mėn. 1 d., iki šių metų birželio mėn. 30 d. Šitų skolų sumokėjimo reikalavimas turi būti atidėtas, neatsižvelgiant, ar skolos buvo sukonvertuotos, tarpininkaujant taikymo įstaigoms (urząd rozjemczy), ar visai nesutvarkytos. Priteistos skolos ir teismo keliu egzekvuojamos taip pat negali būti iki tos datos išreikalaujamos.

Šis prolongavimas (atidėjimas) neliečia tik tų skolų, kurios buvo paskolintos ilgaterminio kredito institucijose ir Žemės Reformų Apyvartos Fonde.

Seradėlė ir jos reikšmė ūkyje

Seredėlė yra labai vertingas pašarinis augalas. Ūkiškoji jos vertė glūdi tame, kad ją galima auginti lengvesnėse dirvose, kur dobilai skurdžiai auga arba visai neauga. Ne be pagrindo seradėlė yra vadinama lengvųjų žemių dobilu. Ji duoda gana daug ir maistingo pašaro. Iš vieno hektaro, pasėto grynoje kultūroje, galima surinkti nuo 30 iki 60 q šieno ir apie 6—10 q grūdų — sėklos. Iškūlus seradėlę, lieka daug pelų, kurie yra geras pašaras visiems gyvuliams, neiškirant ir vištų. Seradėlę galima vartoti kaip žaliąjį pašarą. Karvės, šeriamos seradėle, duoda labai gerą pieną, o padarytas iš jo sviestas turi gerą skonį, kvapą ir labai gražią, natūralią, geltoną spalvą. Jei visa turima seradėlė lieka nesuvartojama kaip žalias pašaras, o oro sąlygos neleidžia išdžiovinti jos šienui, tai galima ją rauginti silose. Tačiau reikia žinoti, kad seradėlė, kaip augalas, turįs savyje daug baltymų, sunkiai rauginasi. Todėl rauginimui seradėlė turi būti imama švieži, tik iš po dalgio, o dar geriau, šienauta su rasa arba po lietaus. Gerus rezultatus rauginant seradėlę duoda jos mišinys su burokų lapais, arkliadančiais ir panašiais augalais. Tokį mišinį seradėlė su kitais augalais, yra lengviau rauginti, negu tik vieną seradėlę. Pagalios seradėlę galima panaudoti kaip žaliąją trąšą. Ji, kaip ir lubinas, bakterijų pagalba suburia ant šaknų paimtą iš oro azotą, todėl po seradėlės gerai auga visi augalai.

Žemė, kur gerai auga rugiai, yra tinkamiausia seradėlės kultūrai. Perdaug sausose žemėse, o taip pat ir nepraleidžiančiose vandens, seradėlė blogai auga. Seradėlės taip pat negalima sėti ir labai kalkingose žemėse.

Seradėlė sėklai ir šienui yra sėjama grynoje kultūroje, o žaliąjai trąšai ir žaliąjam pašarui — įsėjama į žieminius rugius, arba į anksti pasėtus miežius bei avižas. Viena sau seradėlė yra mažai sėjama, nes tada susigaišina ištisi metai, o, be to, seradėlė, pradžioje silpnai augdama, duoda progos įsigalėti piktžolėms, ypač varpučiui. Žemė, numatyta seradelei, kaip pagrindinei kultūrai, turi būti be piktžolių, o ypač be varpučio. Jeigu piktžolės, nežiūrint visų atsargumų, nustelbia jauną seradėlę, tai reikia, kaip tik jos sužydės, nušienauti. Seradėlei, kuri tuomet paprastai dar yra maža, šienavimas nepakenks, juo labiau, jei šienausime aukštai, nukirsdami tik piktžolių žiedus. Dėl to, kad seradėlė palieka užterštą piktžolėmis lauką, dažniausiai ji yra auginama kaip įsėlis rugiuose. Seradėlę į rugius reikia įsėti kuo anksčiausia pavasarį, kai tik galima įeiti į dirvą. Mat, sėjant seradėlę pakrikai, sėkla palieka žemės paviršiuje. Todėl žemė turi būti drėgna, kad seradėlė galėtų sudygti. Ūkininkai, kurie augina seradėlę, paprastai nuo jos pradeda pavasario sėją. Įsėti seradėlę reikia tankiai, nes turime skaitytis su tuo, kad sėkla, gulėdama žemės paviršiuje, ne visa sudygs. Todėl įsėjant pakrikai, reikia skirti apie 60 kg sėklos 1 ha. Įsėjant seradėlę į vasarojų, pirma sėjamas vasarojus, priakėjamas, o paskui įsėjama seradėlė ir privoluojama.

Nušienauta seradėlė paliekama per dieną, kad suvystų, a antrą dieną reikia ją sudėti ant žaiginių. Dar geriau susukti į nedideles puokštes, apsukant jų viršūnes tos pačios seradėlės gryžtėmis ir pastatyti nesurištu galu ant žemės. Po kelių dienų reikia tas puokštes perstatyti kiton vieton, kad jų apačia geriau išdžiūtų. Prieš vežant į kluoną, reikia puokštelės paversti apačia į saulę.

Įsėta į javus seradėlė sunku rudenį išdžiovinti šienui, todėl paprastai piaunama žalia ir šeriama gyvuliams arba nuganoma lauke. Po nupjovimo arba nuganymo atžėlusią seradėlę galima aparti, kaip žaliąją trąšą. Seradėlę labai mėgsta lankyti bitės, todėl bitininkams tai svarbu žinoti.

Seradėlė auginama pirmą kartą naujoje žemėje, gali augti menkai. Todėl reikia paimti žemės iš lauko, kur jinai pirma augo, ir pabarstyti naujame lauke. Tada ji duos normalų derlių, nes tuo būdu užveisiame reikalingų seradelei bakterijų, kurios ima iš oro azotą.

pr. s.

Tinkamiausios mūsų kraštui augalų atmainos

Nors mūsų ūkininkai daugiausia sėja ir sodina vietinės atmainos augalus, kurie jau labai išsigimę ir nederlingi, tačiau jau daug galima užtikti ir tokių ūkininkų, kurie stengiasi įsigyti naujų atmainų vasarojaus, bulvių ir šakniavaisių sėklos. Tai labai girtinas reiškinys. Visi ūkininkai turėtų kas kelinti metai sėti naują, pagerintą sėklą. Be to, turėtų vis daugiau ir dažniau mėginti naujas atmainas, kurios mūsų krašte geriausiai uždera. Tiesa, gerų sėklų gana sunku kur gauti. Tačiau reikalaujant, visuomet gali jų parūpinti kooperatyvai ar sėklų krautuvės. Gera klimato ir žemės sąlygoms pritaikyta sėkla gali duoti dvigubai didesnius derlius, negu vietinė, išsigimusi. Tie ūkininkai, kurie galėtų ir norėtų nusipirkti naujų atmainų sėklų, čia paduodame jų sąrašą, kurios tinkamiausios mūsų kraštui. Visos šios atmainos per keliolika metų išbandytos, o kai kurios ir išvestos Žemės Ūkio Tyrimo Stotyje Benekainiuose. Taigi jomis galima visai pasitikėti.

I. **Avižos.** Gera, mažiausiai reikalaujanti žemės įdirbimo ir įtręšimo, yra 1) *F ndling*, kietu šiaudu, taigi neišgula. Gerus derlius duoda: 2) *Antoninų baltosios*, 3) *Baltasis Aras*, 4) *Baltasis Mazūras*. Vėlyviausia, gera mišiniams, yra atmaina, 5) *Teodozija*.

II. **Bulvės.** Naujausios, labai derlingos, *pašarinės* (mažai krakmolingos), nebijo vėžio ligos, yra šios: 1) *Arron*, 2) *Cairn*, 3) *Majestic*, 4) *Arran Benner*, 5) *Wekaragis*, 6) *Paul Wagner* ir 7) *Gizewronek*. Pirmosios 4 yra angliškos, 5 ir 6 vokiškos, o paskutinioji, derlingiausia iš čia minėtų, išauginta Benekainiuose. Kiek mažiau derlingos, tačiau krakmolingesnės, taigi jau tinka ir valgiui, labiau mūsų krašte paplitusios ir žinomos, yra šios: 8) *Gizewius*, 9) *Juodvarnės* (Gawronek), 10) *Deodara* ir 11) *Ackersagen*. Deodara tinka lengvoms, smėliuotoms dirvoms. Sunkioms, suguliančioms dirvoms tinka Juodvarnės ir dar *Wohltman* ir *Parnassia*, abidvi valgomos, miltingos, nors nelabai derlingos. Gardžiausios valgiui yra šios: ankstyvos — *Imperatoriaus vainikas* (Cesarska Korona) ir *Ružavos* (Różówka), vidutiniškai ankstyvos — *Alma* ir vėlyvos — *Almaria*. Prie labai derlingų, bet vidutiniškai gardžių ir ankstyvesnių dar galima priskirti ir Rosafolia ir *Hellena*— gardi ir gana gerai išsilaiko duobėse.

III. **Miežiai.** Ketureilių miežių tarpe geriausi mūsų kraštui yra *Ketureiliai Marchbski Heinės*. Bet jų sunku gauti. Mažai nuo jų atsilieka, iš jų išauginti 4 eiliai *Nordland* arba dar *Dluževo*. Dvieilių miežių, kurie tinkami bravorams, mūsų krašte gerų užauginti nepavyksta. Geriausios jų atmainos yra Ackermano *Danubia* ir *Isaria*.

IV. **Vasariniai kviečiai**, mūsų krašte mažai kur sėjami, tačiau bandymais įrodyta, kad labai gerai dera ir verti kuo plačiausiai sėti. Yra dvi atmainos, kurios tinka mūsų kraštui, tai būtent: 1) *Akuotieji Hildebrando* ir 2) *Akuotieji Chłopickio* (Ostka Hildebranda ir Ostka Chłopicka), 1 ha reikia 175 kg sėklos.

V. **Linų** sėklos irgi jau yra pagerintos, mūsų kraštui pritaikytos, vietinėse tyrimo stotyse išaugintos. Labiausia žinomi yra: 1) *Vološino* ir 2) *L. C. S. D. II.* Šios dvi atmainos duoda gerą pluoštą ir nemaža sėmenų, ugis jų vidutinis. Aukštu ugiu ir neblogais sėmenų ir pluošto derliais pasižymi L. C. S. D. I atmaina.

J.

Žemės dirbimas pavasarį

Žemę gerai įdirbti ne taip jau lengva. Tam tikslui reikia turėti geri įrankiai ir žinoti, kokią reikšmę turi tas įdirbimas. Be to, reikia gerai nusimanyti apie žemės sudėtį, joje vykstančius pasikeitimus, augalų reikalavimus ir dar apie kitus svarbius veiksnius. Kai ūkininkas tų žinių neturi ir nenusimano apie įvairius veiksnius, reikalingus žinoti dirbant žemę, tada jam retai kada pavyksta žemė gerai įdirbti ir jis sunku įkalbėti, kad žemę dirbtų kitaip, tinkamiau. O gerai įdirbti žemę labai svarbu, nes nuo žemės įdirbimo labai priklauso derlius.

Žemė dirbama beveik ištisus metus. Tačiau yra du svarbiausi žemės dirbimo laikotarpiai, tai ruduo ir pavasaris. Rudenį laukai dirbami, augalus nuo jų nuėmus, nežiūrint, ar ten tuojau, tą patį rudenį bus auginami kiti augalai, ar laukas rudenį ir per žiemą stovės nenaudojamas. Rudens darbai turi tikslą paruošti dirvas pavasariui. Kas blogai įdirba arba visai neįdirba savo laukų rudenį, tas pavasarį jų gerai įdirbti jau neįstengs, nors ir kažin kaip dirbtų.

Pavasarį laukai ruošiami vasarojui, šakniavaisiams ir bulvėms. Prie tų paruošiamųjų darbų priskaitome laukų įdirbimą ir įtręšimą. Čia kalbėsime tik apie įdirbimą. Kaip įdirbti pavasarį žemę, tai priklauso nuo to, kaip ji buvo įdirbta rudenį ir kokiems augalams ji ruošiama. Jau pasakėme, kad blogai įdirbus lauką rudenį, sunku jis gerai įdirbti ir pavasarį. Tačiau vistiek reikia įdirbti. Pavasarį žemė dirbama tam, kad joje liktų kuo daugiausia drėgmės, kad kuo greičiausia sudygtų piktžolės, kad išsivėdintų ir pasidarytų puri. Jeigu žemė rudenį nebuvo įdirbta, tai šių tikslų pavasarį negalima pasiekti. Jeigu tačiau buvo gerai rudenį įdirbta, tai pavasarį reikia šitaip dirbti: kai tik žemė paviršiuje išdžiūsta, tuojau ji reikia nuvalkioti, tai yra, valkėmis sulyginti, o jų neturint, apverstomis akėčiomis. Šis valkiojimas kaip tik ir turi tikslą sulaikyti drėgmės garavimą iš žemės. Žemė po žiemos visuomet esti sugulusi, supuolusi, susispaudusi. Todėl pavasarį, kai esti šilta ir pučia sausas vėjas, iš jos smarkiai garuoja žiemą susirinkusi drėgmė. Ūkininkui kaip tik ir svarbu, kad ta drėgmė neišgaruotų. Kai išgaruos, tad žemė bus sausa, taigi joje sėkla digs labai pamažu, silpnai. Be to, kai drėgmė išgaruos, žemė suguls, subyrės ir pranyks jos puringumas, koringumas, tada augalai blogai augs, nors žemė bus derlinga, gerai įtręšta ir tinkama sėkla pasėta. Kai žemė suvalkiojama, tada jos viršutinis plonutis sluoksnis susitrupina, susilygina ir neleidžia išgaruoti drėgmei. Jeigu tos drėgmės dirvoje yra per daug, tada po valkiojimo ji užuot garuoti nuslenka, nusėda giliau, kur augalams jau nekenkia. Ta drėgmė tačiau nežūsta, bet vasarą, sausros metu, kai dirva išdžiūsta, tada ji kaip tik pakyla iki viršutinio dirvos sluoksnio, kur randasi augalų šaknys ir aprūpina augalus drėgme sausros metu. Matome, kad toks prastas darbas — dirvos valkiojimas, turi didelę reikšmę ir gali, laiku, tinkamai atlikus, žymiai pakelti dirvos derlingumą. Dėl to dirvos valkiojimo negalima nevertinti ir jo pavasarį neatlikti.

Jeigu dirva labai nelygi, akmenuota, labai piktžoliuota ir ypač jeigu užteršta varpučiu, tai tada valkioti nepavyksta. Tuo atveju dirva reikia akėti. Akėjama nesunkiomis akėčiomis, kad virbalai supurintų tik patį viršutinį dirvos sluoksnį. Suakėjus dirva neišdžius, greičiau įšils, susitaisys jos puringumas, greičiau sudigs joje piktžolės.

Po valkiojimo arba akėjimo dirva kuriam laikui paliekama nedirbta, kol ji gerokai pradžius ir kol piktžolės pradės dygti. Po to ji reikia giliau supurinti. Tam tikslui geriausia tinka drapokas arba kultivatorius. Kur žemė puri, lengva, nesusigulėjusi, ten drapokuojama. Drapokas paleidžiamas giliai, kad galėtų kuo storiausį dirvožemio sluoksnį supurinti. Drapokuojant žemė viršun neišverčiama, bet tik sumaišoma, pravėdinama. Jeigu žemė kiek labiau susigulėjusi, yra sunkesnė ir drapoku giliau jos supurinti negalima, tai tuomet reikia pavartoti kultivatorius, kuris, kaip žinome, gali daug giliau supurinti dirvą, negu drapokas. Lengvesnėse žemėse visai pakanka drapoko, o kultivatorius ten jau pergiliai ir perlabai žemę sumaišytų, išjudintų ir išdžiovintų.

Tokiu būdu žemė paruošiama vasarojaus sėjai, šakniavaisiams ir bulvėms tuo atveju, kai rudenį dirva buvo tinkamai įdirbta (du kartus suarta ir, kur reikia, mėšlas iš rudens apartas). Tačiau jeigu rudenį buvo menkai ar visai neįdirbta, tada pavasarį irgi reikia kiek kitaip dirbti. Tačiau kaip ją nedirbtume, vistiek ji jau bus menkai įdirbta.

Taigi jeigu žemė rudenį blogai įdirbta, tai pavasarį paprastai esti labai sugulusi, susispaudusi. Kad ji bent kiek susipurintų, reikia arti. Bet prieš arimą dirva vistiek reikia nuvalkioti, tokiu pat būdu ir laiku, kaip anksčiau minėta. Arti reikia visai negiliai. Ariama tuo metu, kai dirva esti atitinkamai išdžiūvusi, kai atversta vaga neblizga prieš saulę, kaip stiklas. Peršlapia dirva pavasarį arti labai kenksminga. **Po arimo, kai tik pats viršutinis žemės sluoksnis apdžiūsta, tuojau arimas reikia lengvomis akėčiomis sulyginti, kad neperdžiūtų.** Jeigu rudenį laukas nebuvo mėžtas, nors ir reikėjo, tai pavasarį irgi reikia arti, aparti mėšlą. Tuo atveju laukas pirmiausia valkiojamas, vėliau padrapokuojamas, iškratoma mėšlas ir jis *visai negiliai* apariamas. Po to arimas, kai apdžiūsta, reikia priakėti. Mėžiant laukus pavasarį, reikia saugotis su mėšlu. Mėšlas reikia tuojau kratyti ir aparti. Negalima jo mažutėse krūvelėse laikyti kelias neaparto dienas.

J. J.

Klausimai ir atsakymai

Kl. Koks tai augalas, lenkiškai vadinamas „Żywokost" Matador ir ar jis derėtų baltžemyje prie molio?

Alys.

Ats. Šis augalas lietuviškai vadinasi kaštavolas, o „Matador" tai viena to kaštavolo atmainų. Tai stambus, su plačiais ir šiurkščiais lapais daugiametis augalas (pašarui naudojami tiktai lapai), kilęs iš Kaukazo. Jį atgabeno danai ir savo krašte išplatino kaip labai gerą pašarą kiaulėms ir paukščiams, ypač žąsims, kurios kaštavolą labai mėgsta. Kiti gyvuliai jį nenoriai ėda. Kiaulėms nėra blogas pašaras, nors yra labai vandeningas. Bet mūsų sąlygose, kai kiaulės bendrai yra penimos menkai, kaštavolas būtų labai naudingas ir patartina, kad ūkininkai jį augintų. Derlius duoda didelius: iki 1.200 kvintalų iš 1 ha. Kartą pasodintas auga toje pačioje vietoje iki 12 metų. Per metus jo derlius (lapai) piaunamas apie 4—5 kartus. Pavasarį pradeda želti labai anksti (ankstyviausias žalias pašaras), o rudenį auga iki pat šalčių. Žemėje likę požeminiai stiebai neperšąla ir labai šaltą žiemą, pavasarį vėl atželia. Gerai dera derlingose, tinkamai įdirbtose ir įtręštose dirvose, bet ir silpnesnėse užauga, jeigu tik jos nepersausos. Ten, kur bulvės uždera, kaštavolas irgi uždera. Žemė iš rudens reikia gerai (giliai) įdirbti ir mėšlu įtręšti. Dauginamas jis šaknimis, jų gabalais. Sodinama tuo metu, kai ir bulvės. Sodinti eilėmis, apie 50 cm diegas nuo diego ir tiek pat eilė nuo eilės. Pasodinti 5 cm gilumoje ir žemė gerai apspausti. Sudygus, žemė purinti ir ravėti, kol lapai nepridengs žemės. P auti lapai nevėliau kaip prieš pat žydėjimą. Kitą pavasarį patręšti mineralinėmis trąšomis: 100—150 kg supertomasinos ir 200 kg 20% kalio druskos 1 ha, o po kiekvieno derliaus nuėmimo duoti po truputį salietšako arba salietros, apie 200 kg 1 ha per visą vasarą. Taip kaštavolas tręšiamas dirbtinėmis trąšomis kasmet, kol jis dar turi pajėgumo atželti. Po to jam reikia paruošti nauja vieta ir tomis pačiomis šaknimis, supiauscius jas į 5—7 cm ilgumo gabaliukus, persodinti kiton vieton. Geriausia ir labiausiai paplitusi kaštavolo atmaina „Matador", kuri ir patartina auginti.

Kl. Noriu įsitaisyti žuvims auginti prūdą, bet nežinau kur geriau: ar pievos duoburyje, ar upę užlaikius ir apkasus žemėmis, kad neišbėgtų vanduo?

Dzūkas.

Ats. Žuvims auginti tvenkinys (prūdas) vadinasi toks vandens plotas, ku-

(Pabaigą žiūr. 120 psl.)

TEISIŲ PATARĖJAS

Ats. Marcelei K. Testamentas ima galioti tik testatoriui mirus. Kol dėdė gyvena, jo parašytas testamentas neturi jokios reikšmės. Tą testamentą jis gali jums atiduoti, o vėliau kitą parašyti ir jam mirus vistiek jūs palikimo negausite, nes galios vėliau parašytasis testamentas. Kol dėdė gyvena, visas ūkis skaitosi jo nuosavybė ir jis gali su juo ką nori padaryti. Gali jus iš ūkio pavaryti. Jeigu dėdė jus pavarytų arba patys išeitumėt, dėdė turi jums pasogą grąžinti, nes visą laiką pasogas skaitosi jūsų nuosavybė ir jūs galite neduoti dėdei juo naudotis. Jeigu geruoju dėdė pasogo negrąžintų, reikalaukite per teismą. Jeigu pasogo vertė yra nedidesnė kaip 2000 auksinų, tai prašymą reikia paduoti į apylinkės teismą (Sąd Grodzki), o jeigu viršija—į apygardos teismą (Sąd Okręgowy). Už tai, kad gyvenote ir dirbote pas dėdę, atlyginimas jums nepriklauso ir teismas nepriteis. Rūbų dėdė neprivalo jums duoti, nes skaitosi, kad, gyvendami pas jį, naudojatės jo malone. Jeigu dėdė mirdamas turėtų skolų, o testamente savo turtą jums užrašytų, tai turite teisę imti palikimą ar jo neimti. Jeigu palikimą paimsite, turėsite sumokėti visas mirusiojo skolas. Kol dėdė gyvena, už jo skolas jūs neatsakote ir jis negali jūsų priversti mokėti tas skolas.

Ats. Gegutei. Jeigu vyras nenori su tamsta gyventi ir apleido jūsų namus, tai negalima jo priversti, kad grįžtų. Negalima taip pat priversti, kad vyras nevažiuotų į užsienį. Vyras turi duoti žmonos išlaikymui, todėl paduokite vyrą į teismą dėl alimentų. Prašyme reikia nurodyti, kokį turtą vyras turi, todėl išimkite iš valsčiaus pažymėjimą, kiek yra vyro žemės. Reikia teismo drauge prašyti, kad uždėtų ant žemės areštą, kad vyras negalėtų jos parduoti. Kai vyras išvyks užsienin uždarbiauti, galima bus uždėti areštą ant jo uždarbių.

Ats. Seniui. Dėl to, kad dėdė gyvena Lietuvoje, jis neprarado palikimo teisių. Nesvarbu taip pat, kiek metų jis yra jau vedęs. Svarbu, kada dėdės žmonos tėvas mirė. Jeigu nuo dėdės žmonos tėvo mirties suėjo daugiau kaip dešimts metų ir per tą laiką dėdė palikimo nereikalavo, tai dabar yra jau įsisenėjimas. Tas pats yra ir su pretenzija prie dėdės žmonos brolio. Jeigu yra jau daugiau, kaip dešimts metų nuo jo išvažiavimo į Ameriką, tai yra įsisenėjimas.

Ats. Vincui Miliauskui. Tėvas neatsako už sūnaus skolas. Jeigu jūsų sūnus neturi turto, tai ligoninė negali iš tamstos ieškoti užmokesnio. Tamstos pareiga bus įrodyti, kad visas turtas yra ne sūnaus, o jūsų.

Ats. Julijonui Rozulkai. Neparašėte, kokio turinio dokumentas buvo padarytas pas kleboną: ar testamentas ar dovanojimo aktas. Jeigu tai buvo dovanojimo aktas, tai jis yra be reikšmės, nes tokį aktą reikia parašyti pas notarą, o jeigu tai buvo testamentas, tai jis pradės galioti, kaip dokumentas, tik tamstai mirus, o kol tamsta gyveni, gali parašyti kitą testamentą ir tuo pačiu pirmas testamentas bus panaikintas. Naujame testamente galite savo turtą kam kitam užrašyti. Priteistus piemeniui pinigus reikia atiduoti, nes jis reikalaus tų pinigų per teismo antstolį (kamarniką), o jau tada turėsite daugiau išlaidų. Jeigu turtas yra ne sūnaus, o tamstos, tai jis negali sulaikyti licitacijos.

Ats. Žurauskui. Žemė per įsisenėjimą tapo tamstos nuosavybe. Kad galėtumet įgyti nuosavybės teises, iškelkite tesmo bylą (o przyznanie prawa własności w drodze przedawnienia). Prašymą reikia paduoti apygardos teisman.

Ats. Siuvėjui. Iškabų (šildų) mokestis yra savivaldybių nustatomas. Kadangi neparašėte, kur gyvenate, negalime pasakyti, kiek reikės jums mokėti. Tuo reikalu kreipkitės į savivaldybių įstaigas: valsčių, storastiją ar magistratą.

Ats. Ūkininkui. Skolos galite nemokėti, o žemės nuo tamstos niekas neatims, nes tapote jos savininku per įsisenėjimą. Brolio vaikams galite už žemę sumokėti, bet pareigos nėra. Pagal Lenkijos įstatymus rusų rublių skolos apskaitomos šitokiu būdu: imama 20%, skolos ir dauginama iš 2,60. Kadangi jūsų skola buvo 500 rub., tai, perskaičius ją ant lenkiškų zlotų, bus 260 auks.

Ats. Beturčiui. Jeigu turite pretenzijų prie advokato, tai galite paduoti jį teisman arba apskųsti Advokatų Tarybai Vilniuje (Rada Adwokacka w Wilnie, ul 3-go Maja).

Ats. Bevardžiui. Jeigu sesuo išsižadėjo savo dalies, tai dabar jos negali reikalauti. Geruoju jai dalies neduokite. Tegul paduoda tamstą teisman. Byla laimėsite. Kadangi tėvas mirė 1918 m., tai seseriai priklausė septintoji dalis. Mūsų manymu, jos dalis ir nebuvo daugiau verta kaip 1000 auks., kuriuos ji gavo pasoge. Kol sesuo nepaduos jūsų teisman nieko, nedarykite.

Ats. Sakalui. Gyventojas turi teisę imti sublokatorius be namų savininko žinios ir sutikimo, jeigu sutartyje nėra uždrausta. Jūsų sutartis yra be reikšmės, nes žodžiu daryta ir be liudininkų. Galite gyventoją iš savo namo pašalinti per teismą. Prašymą reikia paduoti apylinkės teismui. Pašalinimo priežastį paduokite: ramumo drumstimą, nemokėjimą laiku nuomos, remontų darymą be jūsų sutikimo ir jūsų sąskaiton.

Ats. Vidugiriečiui. Motinai mirus, tamsta atstovauji jos palikimo teises. Kadangi diedukui mirus tamsta buvai dar mažametis, tai dėdė negalėjo paveldėti viso palikimo iki tamstos pilnametystės. Tamsta tapai pilnamečiu 1929 m. spalių 10 d. ir todėl įsisenėjimas įvyks 1939 m. spalių 10 d. Skubėkite iškelti dėdei teismo bylą, nes paskui bus pervėlu. Kadangi motinos tėvas mirė prieš 1922 metus, tai tamsta galite atsiteisti iš dėdės septintąją dalį dėduko palikimo.

Ats. Vidugiriečiui. Tamstos brolio iš žmonos žemės pašalinti niekas negali, nes jisai turi sūnų. Žmonai mirus, jos žemę paveldi: vyras septintą dalį, o visą kitą sūnus. Kadangi sūnus yra mažametis, tai jo globėju ir žemės valdytoju yra tėvas. Brolėnai, kaip tolimesni giminaičiai, neturi prie palikimo jokių teisių. Tik brolio sūnui mirus, septinta dalis žmonos palikimo atitektų vyrui (tamstos broliui), o kitą paveldėtų brolėnai, bet kol brolio sūnus gyvena, brolėnai neturi jokių teisių. Tegul jie paduoda tamstos brolį teisman, o bylą tikrai praloš.

Ats. Zuikiui. Įsisenėjimas liečia ne tik turto, bet ir teisių nuosavybę. Kadangi nuo senų laikų turėjote prie pievų privažiavimą, tai tas privažiavimas priklauso jums ir dabar. Važinėkite tuo pačiu keliu, kuriuo iki šiol važinėjote, niekas jums to negali uždrausti. Jeigu kaimyninės žemės savininkas paduos jus teisman, tikrai bylą praloš.

Ats. Zuikiui. Bernas prie tamstos žemės negali turėti pretensijų. Galite berną kiekvienu laiku paleisti nuo darbo. Kadangi bernas dirbo pas jus daugiau kaip dešimtį metų, tai paliuosoti jį nuo darbo galite su šešių mėn. įspėjimu. Kol jis pas tamstą dirba, turite jį gydyti, bet paliuosavus nuo darbo, neturite pareigos jo gydyti. Blogai darėte, kad mokėdami atlyginimą neėmėte pakvitavimų. Jeigu bernas paduotų jus teisman dėl atlyginimo, turėsite liudininkais įrodyti, kad atlyginimas buvo išmokėtas. Atlyginimas už darbą įsiseni per trejus metus ir todėl bernas galėtų nuo tamstos reikalauti daugiausia už trejus metus.

Ats. Valerijonui Ber. Pralaimėjus bylą, reikėjo paduoti apeliaciją ir įrodyti kad skola buvo 700 auks., o tik vekseliai buvo išstatyti 1000 auks., todėl vekseliai 300 auks. yra tik garantiniai (be valiutos). Kadangi bylą pralošėte ir apeliacijos nepadavėte, tad dabar turite mokėti visą nuo jūsų priteistą sumą, nes skolintojas prievarta atims, o tuomet turėsite daugiau išlaidų. Iškelti skolintojui baudžiamą bylą galima būtų tik tada, jeigu jis būtų vekselius suklastavęs ar perdirbęs. Kadangi tamsta, nors skolinai 700 auks., bet pasirašei švarius vekselių blankus 1000 auks., tai skolintojas turėjo teisę išrašyti juos 1000 auks., ir todėl prokuroras bylą panaikins.

P. G.

MOTERŲ DARBAI

MEDŽIAGŲ DAŽYMAS

Mūsų krašte šeimininkės labai dažnai pačios dažo įvairias medžiagas bei siūlus audimui. Tačiau ne visada dažymas joms gerai nusiseka. Dažnai tenka tą pačią medžiagą ar siūlus po kelius kartus perdažinėti, o kai kada dažomi daiktai tik subiaurojami, sugadinami ir nieko iš to dažymo neišeina. Tais atvejais šeimininkės dažymą atlieka ne taip, kaip reikia, joms stinga daugelio svarbių žinių apie dažymą.

Tad šį kartą nors labai suglaustai nupasakosime, kaip dažymas turi būti atliekamas, kad jis gerai pasisektų.

Namie dažant medžiagas ar siūlus, vartojami dažai, kurie yra perkami tam tikruose maišiukuose. Ant tų maišiukų visada yra parašyta kiekai kilogramų dažomos medžiagos tų dažų gali pakakti.

Reikia atminti tai, kad šviesiomis spalvomis galima dažyti tik visai baltas medžiagas arba šviesias medžiagas. Tos medžiagos turi būti visai švarios, be jokių dėmių ir rynių (pav., saulės dėmių). Nes tos dėmės palieka žymes ir nudažytose medžiagose. Šviesiosios spalvos yra: geltona, šviesiai žalia, rožinė, dangiška ir t. t. Lengviausia dažyti tamsiomis spalvomis: juodai ir granatiniai. Šitomis spalvomis galima dažyti medžiagas, kurios buvo anksčiau nudažytos kitomis spalvomis. Raudonos spalvos medžiagos taip pat dar galima perdažyti bronzine spalva. Taip pat žalią spalvą galima perdažyti bronzine spalva, jeigu prieš tai pašalinsime pirmykštę medžiagos spalvą. Medžiagos, kurios yra nublukusios nuo saulės, galima dažyti tiktai juodai arba granatiniai.

Prieš dažymą visada pirma reikia medžiagą gerai išskalbti vandenyje su muilu ir balinamaisiais milteliais, o paskui gerai išplauti švariame šiltame ir šaltame vandenyje. Net ir naują medžiagą ar siūlus dažant, reikia tą patį padaryti. Į dažų tirpinį medžiaga dedama šlapia, tik gerai išgręžta.

Dažams ištirpinti pirmiausia reikia užvirinti tiek vandens, kad dažomoji medžiaga galėtų jame lengvai pasinerti. Į verdantį vandenį pirma supilama atitinkamas kiekis dažų (kaip nurodyta ant dažų maišiuko). Dažai vandenyje reikia labai tiksliai išmaišyti mediniu pagaliuku, kol net jie visiškai pasileis. Paskui pridėti dar žiupsnį valgomosios druskos. Ir tik tada pradedame dažyti: dedame medžiagą į ištirpusius dažus ir, panėrę ją, be pertraukos maišome lazdele. Nors dažome ant ugnies, bet negalima leisti dažams užvirti. Jeigu matome, kad dažai gali pradėti virti, tai pridedame po truputį šalto vandens.

Dažymo laikas turi tverti nuo 30 minučių, dažant šviesiomis spalvomis iki 1 valandos, dažant tamsiomis spalvomis. Po to medžiaga ištraukiama iš katilo ir neišgręžta pakariama, kol visai ataušta. Paskui medžiagą reikia plauti šaltame vandenyje tol, kol net ištekąs iš medžiagos vanduo pasidaro visai bespalvis. Kad nudažytos medžiagos spalva būtų patvaresnė, tai turime medžiagą pamirkyti per vieną minutę šaltame vandenyje, pridėjus kiek acto (uksuso). Paskui, išėmus medžiagą iš acto skiedinio, vėl reikia kelius kartus išplauti švariame šaltame vandenyje ir neišgręžus pakarti, kad išdžiūtų.

Jeigu išėmus iš dažų medžiaga pasirodytų perdažyta, tai galima ją padaryti šviesesnę, išplovus pirma karštame, o paskui šaltame vandenyje, kaip jau buvo aprašyta.

Jeigu norime labiau susilpninti dažus, reikia į karštą vandenį įdėti dar sodo ir jame plauti. Paskui dar išplauti reikia švariame karštame ir šaltame vandenyje,

Po pirmojo dažymo kartais gali pasirodyti ant medžiagos dėmės. Tada reikia kiek galint medžiagą atidažyti, o paskui vėl naujai perdažyti silpnesniame dažų tirpinyje.

Šaltas dažymas

Šaltai galima dažyti tik šviesias medžiagas, plonas šilkines ar kurias kitas, jei norime joms sugrąžinti pirmykštę spalvą, kurią prarado nuo saulės ar skalbimo. Šaltai dažant galima gauti tik šviesias spalvas.

Tuo atveju dažus ištirpiname verdančiame vandenyje. Paskui dažus persunkiame per drobę į kitą didesnį indą su karštu vandeniu. Pridedame kiek valgomos druskos. Paskui įdedame dažomąją medžiagą ir lazdele maišome ją dažų tirpinyje tol, kol nusidažo norima spalva. Paskui medžiagą ištraukiame ir plaudžiame rūgščiame (su actu) vandenyje, o vėliau švariame šaltame vandenyje.

MEDVILNINIŲ IR LININIŲ AUDEKLŲ BALINIMAS

Dažniausiai balinimui vartojamas ultramarinas (lazurkas, sinka). Ultramarinas tačiau nebalina tikroje to žodžio prasmėje, bet tiktai pašalina geltoną audeklo antspalvį, nudažydamas jį dangišku antspalviu. Labai pageltusiems baltiniams ultramarinas netinka, nes jis tada duoda tamsiai pilką spalvą. Vartojant balinimui ultramariną, reikia stropiai jį ištirpinti vandenyje, kad likę jo neištirpę grūdeliai nepadarytų mėlynų dėmių ant baltinių. Geriausia, tai sausą ultramariną užrišti į drobinę skepetą ir su ja pamirkyti plovimo vandenyje tol, kol tas vanduo įgaus reikalingą dangiškos spalvos antspalvį. Skepetaitę su ultramarinu galima išdžiovinti ir padėti iki kito skalbimo.

Natūralus balinimo būdas yra tada, kai šlapią audeklą ar šlapius baltinius paklojame saulės spindulių atokaitoje. Kaime šis būdas yra geriausias, nes nenaikina medžiagos.

Taip pat labai dažnai balinimui yra vartojamas *„chloras"*. Tačiau jį reikia mokėti vartoti, nes blogai jį pavartojus gali suėsti baltinius. „Chlorą" reikia pirma ištirpinti šaltame vandenyje, gerai išmaišyti per $1/2$—1 valandos laiką. Paskui, kai toks, su chloru, vanduo nusistovės, reikia švarųjį vandenį nuo viršaus nupilti atskirai, o likusias nuosėdas išpilti laukan. Kai plausime baltinius, tada į visai švarų vandenį pridėsime pagal reikalą ir to vandens su chloru. Reikia saugoti, kad tarp baltinių nepatektų neištirpusio chloro, nes jis sunaikina tada baltinius. Baltinių virinti su chloru nereikia. Pakanka šaltame vandenyje su chloru gerai juos išskalauti arba daugiausia, tai galima kiek pašildyti.

Vilnonių ir tikrų šilkinių medžiagų balinimas

Pageltę vilnonės ir tikrojo šilko medžiagos išskalbtos dedamos į šaltą vandenį, kuriame pirma ištirpinama 100 gr. bisulfito 10 litrų vandens. Kad geriau balintųsi medžiagos, dar patariama pridėti truputį acto. Visa tai gerai išmaišyti ir įdėjus baltinius gerai išskalauti. Po to, kai gerai išbals, išgręžti baltinius ir išplauti švariu vandeniu.

Brangesnėms medžiagoms į šaltą vandenį išsimoka dar pridėti pagal reikalą perrūgščio vandens (woda utleniona). Bet ir šiuo atveju pirma reikia balinti medžiagą su bisulfitu ir actu, kaip jau buvo sakyti, o tik paskui, išgręžus baltinius, išskalauti šaltame vandenyje su perrūgščio vandens priemaiša.

Kas reikia daryti, kad neišsiskalbtų dažai

Dažniausiai medvilninės dažytos medžiagos paleidžia savo dažus, kai jas skalbiame. Dažytų medvilninių ir drobinių medžiagų atsidažymui galima lengvai užkirsti kelią. Tuo tikslu reikia, skalbiant, įdėti žiupsnį valgomosios druskos į vandenį su muilu. Tada skalbiniai dažų nepaleis.

Kai skalbiami yra vilnoniai skalbiniai be muilo, tada patartina į vandenį įpilti kiek acto. Skalbiant vandeniu su actu, vilnoniai skalbiniai nepaleidžia savo dažų ir gražiai išsiskalbia.

ALIUMINIAUS INDŲ KARTUMAS

Visos šeimininkės žino, kad verdant valgius aliuminiaus induose, virale atsiranda tam tikras kartumas. Tas kartumas pareina nuo to, kad tie indai nėra pagaminti iš geriausio aliuminiaus. Todėl jų aliuminiuje yra daug kalio ir alūno priemaišų. O tos priemaišos lengvai tirpsta viralų rūgštyse ir duoda minėtą kartumą. Pats aliuminius labiau tirpsta tik stipresnėse rūgštyse ir žarnose, tada ir jis duoda kartumą nuo savęs. Geresnio aliuminiaus brangesni puodai mažiau to kartumo duoda.

M. Č.

ris, reikalui esant, galima nusausinti, iš kurio galima visai išleisti vandenį. Tvenkiniui vanduo galima imti iš upės, paleidus upę per tvenkinį arba sujungus tvenkinį su upe ilgesniais ar trumpesniais kanalais — grioviais. Tvenkiniui vanduo galima imti iš šaltinio, sulaikius šaltinio vandenį tvenkinyje. Be to, tvenkiniui galima imti ir tas vanduo, kuris susirenka lietui palijus arba sniegui sutirpus, vadinasi, atmosferinis vanduo. Upių ir atmosferiniu vandeniu pripildyti tvenkiniai tinka karpiams auginti, nes juose vasarą gali gerai įšilti vanduo. O šiltas vanduo karpiams gerai augti yra būtina sąlyga. Upių vandeniu pripildyti tvenkiniai kai kuriais atvejais yra geresni už atmosferinius, nes tvenkinyje visuomet vanduo esti švarus, nepritvinkęs, neperdaug įkaitęs, turtingas oro, dėl to jame neužtrokšta karpiai nei žiemą, nei vasarą. Bet šie tvenkiniai reikia taip įtaisyti, kad iš upės negalėtų patekti į juos kitos žuvys, ypač plėšriosios: lydeka, ešerys, upėtakis ir t. t. Atmosferiniu vandeniu pripildytuose tvenkiniuose plėšriųjų žuvų niekuomet nebūna, nes jos iš niekur negali patekti. Šie tvenkiniai, ypač jeigu esti nelabai gilūs, vasaros karščių metu labai įkaista, o kartais net visai išdžiūsta. Dėl to ir dėl aukščiau minėtų priežasčių šie tvenkiniai negalima priskaityti prie gerųjų. Juos taisant, visuomet reikia turėti vandens atsargą, kad vasaros karščių metu, kai iš tvenkinio vanduo labai išgaruoja, būtų galima pripildyti tvenkinį vandeniu. Be to, tvenkinio apačia reikia išdrenuoti ir per drenus turėtų per visą vasarą sruventi vanduo. Drenuose esamas vanduo yra šaltas, todėl jis bent kiek atšaldo ir tvenkinio įkaitusį vandenį. Iš viso to, kas aukščiau pasakyta, upės vandeniu pripildytas tvenkinys esti daug geresnis ir tikresnis, negu atmosferinis. Tik reikia pasistengti, kad į tvenkinį nepatektų iš upės plėšriosios žuvys. Be to, tvenkinio rūšis labai priklauso ir nuo to, kokia jo aplinkuma ir koks jo yra dugnas. Geriausia vieta tvenkiniui yra tarp derlingų laukų, kai tie laukai iš šiaurės ir rytų yra ant nedidelių kalnelių, o iš pietų lygumoje. Tada tie kalneliai apsaugoja tvenkinį nuo kenksmingų šiaurės ir rytų vėjų, o lyguma pietų pusėje leidžia saulei kaitinti vandenį, kas labai naudinga. Kai tie, aplink tvenkinį esą, laukai esti derlingi, tai lietus iš jų išplauna ir tvenkiniui nuneša daug maisto medžiagų, kuriomis maitinasi mažučiai, tvenkinio vandenyje gyveną, gyvulėliai, tais gyvulėliais maitinasi karpiai. Juo tvenkinio vanduo yra maistingesnis, juo daugiau jame prisiveisia mažučių gyvulėlių, juo daugiau karpiai turi maisto, juo greičiau jie suauga ir daugiau duoda pelno. Geriausias tvenkinio dugnas yra molis arba priemolis, kuris nepraleidžia vandens ir visuomet turi nemaža įvairių maisto medžiagų. Blogiausias dugnas, tai smėlis ir pelkėtas (balinis). Smėlis labai praleidžia vandenį, todėl, esant atmosferiniui tvenkiniui, vanduo vasarą gali visai pranykti. Be to, smėlinis dugnas yra visai nederlingas, todėl ir tvenkinyje blogai, pamažu veisiasi gyvulėliai, taigi ir žuvys labai pamažu auga. Pelkėtas, dumblėtas dugnas karpiams irgi netinka, nes jis esti pridusęs, dvokiąs. Jame irgi nesiveisia karpių mėgiami gyvulėliai. Be to, pelkėtas dugnas teršia visą tvenkinio vandenį. O karpiai mėgsta švaresnį, turtingą oru vandenį. Dar svarbu priminti, kad dugno nuolaidumas nebūtų perdidelis. Geriausiai, kai nuolaidumas yra toks, kad vanduo vos, vos pamažu gali sruventi. Su tokiu dugnu tvenkinys gali būti visai negilus. Tokiame tvenkinyje greit ir visas įšyla vanduo, kas karpiams ir vandenyje gyvenančiai gyvūnijai— žuvų maistui labai naudinga ir reikalinga. Tačiau gilumas negali būti mažesnis kaip pusė metro. Negiliems tvenkiniams reikia mažesnių, silpnesnių, taigi pigesnių pylimų. Jeigu dugno nuolydis yra didelis, tada viename tvenkinio gale bus labai gilu, kitame visai negilu. Gilioje vietoje vanduo blogai įšils ir ten maisto karpiams bus per maža. Todėl visi bėgs seklesnėn vieton, kur vanduo gerai įšilęs ir daugiau maisto. Bet tada toje vietoje karpiams bus perankšta. Tokiu atveju daromi terasiniai tvenkiniai, tai yra, mažiukai tvenkiniai, kuriuose dugno nulaidumai esti mažesni. Tai toki bendri nurodymai apie tvenkinius karpiams. Knygų apie žuvininkystę lietuvių kalboje yra. Kainos ir pavadinimų tuo tarpu negalime nurodyti, nes Vilniuje jų dar nėra. Tačiau A. Valaičio knygynas (Vilniuje, Mickevičiaus g-vė Nr.35) tuojau jų parsigabens. Tuo reikalu kreipkitės į aukščiau nurodytą knygyną. Paskutinio klausimo gerai nesupratome. Jame rašote, kad norite žinoti, kiek kaštuotų drapoko atsiuntimas iš Vilniaus į Marcinkonių stotį, kurio kaina vidutiniška. Už persiuntimą iš Vilniaus į Marcinkonis traukiniu paims nuo svorio: juo sunkesnis, juo brangiau kaštuos. Drapoko kaina neturi reikšmės. Už persiuntimą paims apie 3 auks. Norėdami tiksliai, sužinoti pasiklauskite stotyje, nurodydami drapoko svorį. O jeigu norite pirkti drapoką, tai geriausia nupirkti jį Marcinkonių kooperatyve, kur taipgi galite tiksliai sužinoti, kiek kaštuotų persiuntimas traukiniu.

Kl. Kiek kaštuoja aparatas šveicavimui ir kur jis gaunamas? *Cibulskis.*

Ats. Aparatas šveicavimui kaštuos apie 280—300 auks. Tai bus labai geras aparatas su visais priedais. Šiuos aparatus gamina Lietuvių šaltkalvių dirbtuvė Vilniuje (ul. Wielka 12), pas kurios vedėją C. Karolį tuo reikalu ir kreipkitės. Perkant tą aparatą patentuotų fabrikų, kaštuotų apie 700 auks. Bet šio veikimas nėra geresnis už aukščiau nurodytojo, pagaminto dirbtuvėje.

Kl. Kiaulė jau kelius kartus suėdė savo paršelius. Kodėl ir kas daryti? *J. Sisas.*

Ats. Kiaulės, kurios tuojau po apsiparšavimo suėda savo paršelius, pasitaiko gana retai. Dėl ko jos ėda, sunku pasakyti. Manoma, kad kiaulės savo paršelius ėda, kai negauna pašare pakankamai baltymų. Tada kiaulė, ištroškusi baltymų, ėda paršelius. Dar manoma, kad ėda tuo atveju, kai negauna su pašarais pakankamai mineralinių druskų ir vitaminų. Bet taipgi manoma, kad kai kurios kiaulės išsigimsta, pasidaro kanibalės, tai yra, ėdančios savo gyvus vaikus. Jeigu ta kiaulė nėra labai gera, veda ne labai gerus paršelius ir juos blogai žindo, prižiūri, tai geriausia ją nupenėti ir paskersti ar parduoti. Jeigu yra gera, tada pirmiausia prieš apsiparšiavimą ir po apsiparšiavimo reikia gerai penėti, kad pašare būtų pakankamai baltymų, mineralinių druskų (fosforo, kalkių, gyvulinės druskos) ir vitaminų (jų yra žaliuose pašaruose, miltuose, piene) Apsiparšiavus tokiai kiaulei, nereikia jai duoti ėsti nuovalų, kurias suėdus gali pamėgti ir paršelius. Be to, apsiparšiavus, nuo kiaulės reikia atimti trims dienoms paršelius ir prie kiaulės reikia prileisti tiktai pažįsti. Žindant reikia prie kiaulės būti, kad ji neliestų paršiukų. Jei šios priemonės nepadeda, reikia kiaulę, papenėjus, paskersti arba parduoti.

Kl. Kur geriausia užsisakyti sėklų? *V. St.*

Ats. Sėklų galima gauti geroje sėklų krautuvėje. Jeigu norėtųte pirkti sėklas Vilniuje, tai čia rastųte kelias geras krautuves. Visos jos Zavalinėje gatvėje. Bet, turbūt, į Vilnių pirkti sėklų neapsimokės važ uoti. Adutiškio apylinkės ūkininkams galėtų jų parūpinti V. Gailiušas, kuris Adutiškyje turi savo krautuvę. Jeigu ūkininkai pas jį tuo reikalu kreiptųsi, tai tikrai galėtų turėti savo krautuvėje gerų sėklų. Be to, privalėtų turėti gerų sėklų ir Puociškės ar Tverečiaus kooperatyvai. Kooperatyvai paprastai laiko tik geras sėklas.

J. J.

Žemės ūkio gaminių kainos

Šių metų balandžio 13 d., Vilniaus Javų-Prekių Biržos pranešimu, buvo mokama už 100 kg auks.

Rugiai	14 50—15.50
Kviečiai	19.50—20.75
Miežiai	17.25—18.00
Avižos	13.75—15.75
Grikiai	21.00—22.00
Sėmenys	53 00—54.00
Vikai	19.75—20.75
Lubinas (mėlynas)	10.75—11.25
Kvietinės sėlenos	13.00 —13 50
Ruginės sėlenos	10.75—11.00
Sviestas 1 kg I rūšies urme	3.00
„ „ „ detal.	3.40
„ „ II rūšies urme	2.90
„ „ „ detal.	3.30
„ „ sūdytas urme	2.60
„ „ „ detal.	2.80
Kiaušinių 1 kg urme	1.20
„ „ detal	1.40

Wydawca-Leidėjas L. Cicėnas. Drukarnia-Spaustuvė „Ruch", Tatarska 6 Redaktor-Redaktorius Inž. M. Čibiras